

Jul i Hembygdsgården

**Werners backe • Hallsberg
Lördag 26 november kl 14–16**

**Säljstart av 2023 års hembygdskalender
Försäljning • Bröd • Loppis med kuriosa
Stocksättershonung m.m.**

**Kaffeservering med
hembakat i gemytlig miljö**

Välkomna!

Hallsbergs Hembygdsförening

Hallsbergs Hembygdsförening

c/o Yngve Sundell
Stocksättersvägen 19
694 35 Hallsberg

Hembygdsgården
Stocksättersvägen 16
www.hembygd.se/hallsberg
Bankgiro 5340-6724
Org.nr. 875700-4885

Styrelsen/ordinarie ledamöter

Kassör: Yngve Sundell
Au Stocksättersvägen 19
694 35 Hallsberg
Tel. 0582-128 81
mobil 0731-542944
yngsun@telia.com

Sekreterare: Lillemor Ohlsson
Au Krokvägen 23
694 35 Hallsberg
Tel. 0582-127 57
lillemor.ohlsson@telia.com

Ledamot: Maud Stranneby
Au Hasselvägen 6
694 35 Hallsberg
mobil 070-522 18 19
maud.stranneby@telia.com

**Kontakt-
person:** Dan Åström
Nytorgsgatan 1 C
694 35 Hallsberg
Tel. 073-922 99 55
k.d.astrom@telia.com

Uthyrning: Karin Lindberg
Stocksättersvägen 7
694 35 Hallsberg
Tel. 0582-163 53
karinlindberg57@hotmail.com

Ledamot: Annica Fjällstam Eriksson
Korsbergsgatan 36
694 37 Hallsberg
mobil 070-350 12 77
annica.fjallstam@live.se

Ledamot: Sture Hermansson
Soldatvägen 11
694 30 Hallsberg
Tel. 072-721 35 87
sture@sturehermannsson.se

Ledamot: Inger Hellqvist
Skalleruds Gård
694 91 Hallsberg
mobil 070-588 51 39
inger@rosavi.eu

Styrelsen/ersättare

Rod Cansby, Nytorgsgatan 6
694 33 Hallsberg
073-650 20 34, rod@cansby.se

Anja Sigfridsson, Allégatan 22
694 31 Hallsberg
070-686 28 10, anja6635@telia.com

Birgitta Sunvisson, Hagmarksvägen 6
694 36 Hallsberg
070-580 47 87, rob_sunvis@hotmail.com

VÄRME OCH OMTANKE BEHÖVS MER ÄN NÅGONSIN I DAGSLÄGET

Det är en orolig värld vi lever i. Läget i Ukraina har orsakat stigande inflation och ökade energipriser, många är oskyldigt drabbade av kriget. Samtidigt ser vi ett nyväckt intresse för hantverk och därför har HUI (Handelns UtredningsInstitut) utsett det hemstickade plagget till årets julklapp 2022. I en tid av bildlig och bokstavlig kyla, representerar årets julklapp en varm kram i produktform att slå in till sina nära och kära. I Hallsbergs Hembygdsförening har vi sedan många år tillbaka tagit fram ett stickmönster och en materialsats för Hallsbergsmössan. Mönstret till mössan har ursprungligen bearbetats av Adina Näppi efter ett gammalt rosengångsförkläde från Berga gård vid Hallsbergs sockenkyrka. En anpassning av mönstret har gjorts av Annica Fjällstam Eriksson. Kanske en idé att sätta fart på stickorna och göra en varm och lokalanknuten julklapp till någon du vill skänka värme och omtanke till.

Lördagen före första advent 26 november är det dags att ses vid Stocksättersgården – då är det Jul i Hembygdsgården som traditionen bjuder. Se första sidan av tidningen. Ta med dig en vän och kom till gården och fika, köp lotter, bröd och besök vår kvalitetsloppis. Detta är också dagen då vi släpper vår hembygds-kalender för 2023 och det vill man ju inte missa.

Ett kalenderår försvinner så snabbt, mamma sa alltid att tiden gick fortare ju äldre man blev. Ja, nu inser jag att hon hade rätt. Nästa år skriver vi 2023 och när det blir dags för årsskifte är det ju läge att göra en liten tillbakablick. Vi skuttar på och börjar med:

För 100 år sedan år 1923 då bygger SJ ett otroligt stort omlastningsmagasin i Hallsberg. Kumla och Hallsbergs hembygdsförening bildades med bl a Nils Samzelius i styrelsen.

För 70 år sedan år 1953 invigdes Samzeleiviadukten och Kung Gustav VI Adolf var här på sin Eriksgata.

För 60 år sedan år 1963 bildade Hallsberg sin egen hembygdsförening, Hallsbergs Hembygdsförening, vår förening idag.

För 50 år sedan år 1973 ville en miljonär från USA köpa Carl Larsson-målningarna i Bergöoska Huset. Riksantikvarien besökte Hallsberg och stoppade affären. Hotell Stinsen i konkurs, men öppnar senare under året med Folkets Hus som ny ägare med skulder på drygt en halv miljon kronor.

För 40 år sedan år 1983 är det första gången det talas om Hallsberg som terminalort. Datautbildningen vid Alléskolan startar. Kören Tre Nycklar gör sin debutkonsert.

Ja, visst händer det saker i vår hembygd och vi alla kan vara med och påverka i smått och stort.

Även om julen känns lite i fjärran när dessa rader skrivs i novembermörkret, så vill vi från hembygdsföreningens styrelse tacka er alla för år 2022 och hoppas att ni får en skön och fridfull adventstid och julhelg framöver. Vi ska sänka värmen och spara på elen, men det innebär inte att vi ska snåla med mänsklig värme och omtanke. En liten hälsning, ett telefonsamtal, ett leende till den du möter är det varken energiskatt eller elöverföringsavgift på. Så ut och slösa med leenden och kramar – helt skattefritt.

God jul till er alla med varma kramar från oss i styrelsen för Hallsbergs Hembygdsförening.

Maud S

PS/ Nytt år = Dags för medlemsavgiften 100 kr/person. Du hänger väl med in i vårt 60-års jubileumsår 2023? Man vet ju aldrig vad som kan hända då...

Träsko-Väcken

Berättelsen om Träsko-Väcken, hämtad från En gammal Hardemobondes minnen upptecknade av Gustav E Olsson 1932.

Träsko-Väcken hette Johan Gustavsson och kom från Bergfallet i Viby socken. Hans far var "bose" för Viby socken, dvs han hade till uppgift att slå ihjäl och få alla hundar, katter och hästar för det kunde ingen vanlig människa göra på den tiden. Det var inget ansett yrke och det var vanligen de allra fattigaste som åtog sig den sysslan som de dock fick en liten ersättning för.

Johan kom alltså från en fattig och illa ansedd familj. Han var emellertid fast besluten om att kämpa sig fram. Han var född i början på 1840-talet och fick under en kortare tid besöka den i socknen kringflyttande "stugeskolan". Hans bokliga bildning var knapp och han fick förlita sig på förvärvsarbete.

Redan före 10-års åldern visade han sig ha sinne för affärer. Han började tidigt med att springa omkring i Viby och sälja tändstickor, fick ett halvt öre per bunt eller kardusen (vad det nu var). Sedan gav han sig ut och tjänade bonddräng, och det var då han fick namnet Träsko-Väcken för han sprang alltid omkring i träskor och väckte folk.

Han tröttnade på att tjäna andra och blev bonde i Tunbohässle i Hallsberg under några år. Men affärlivet lockade och han började handla med spik, nubbe, knivar, liar och andra järnvaror. Han drog omkring i socknarna med sakerna på en kärra. Han lade undan förtjänsterna och förstörde inte ett öre i onödan. Sitt stamställe hade han då i en stuga på Tomta ägor.

När han sparat ihop 5500 kr köpte han gården Älgevad (låg innanför hagen mitt emot St Olofs kapell) i slutet av 1870-talet. Johan tog arrendator på gården och fortsatte med sina affärsresor. Han bodde då i gårdens bryggkammare. Efter några år tog han över skötseln av gården själv, men ansåg sig inte ha råd med hushållerska utan bodde ensam på gården. Maten bestod oftast av gröt som han kokade så att det skulle räcka en hel vecka. I slutet av veckan var inte gröten så aptitlig, men då slog han upp en sup och sa till sig själv: Äter du upp gröten får du ta supen. Han åt upp gröten, tog supen och hällde tillbaka den i flaskan och sa: Den gången lura jag dig allt Johan Gustavsson.

Johan började bli gammal och vid 60-årsålder ansåg han sig ha råd med en hustru. Efter många misslyckade fririer gifte han sig med en kvinna från Mariedamm som tog hand om hushållet. Johan dog 1912 och han hustru överlevde ytterligare några år.

Inger Hellqvist

SOMMARTEATER PÅ

Sommaren 2022 satte Teater Hallsberg upp en ganska nyskriven fars, *Dömd på forehand*. Den är skriven av Johan Gille och Peter Nyström och spelades på Lerbäck's teater så sent som 2019. Det kändes lite som en chansning att sätta upp en så nyligen spelad fars. Men det visade sig vara ett lyckokast.

Endast första helgens tre speldagar var inte slutsålda. Sedan hände något och samtliga föreställningar efter detta blev slutsålda. Sista veckans föreställningar till och med i för tid. Detta var vi naturligtvis väldigt glada för. Kanske inte vår publik som brukar komma och vara van vid att man inte behöver beställa biljetter i förväg. En hel del var vi tvungna att skicka hem igen utan att kunna erbjudas plats. Man kan tycka att publiken skulle kunna sitta lite

var stans. Men det fungerar inte för oss. Vi tillåter bara att man sitter i gradängen eller framför den. Vi brukar ställa ut stolar med ryggstöd för de som har svårt att sitta på läktaren. En del kom med egna stolar och ville sitta långt vid sidan om, inte heller det fungerar.

Vi håller ju på med teater och då vill vi att publiken ska få bästa möjliga upplevelse. Det får man bara om man sitter framför scenen. Sitter man vid sidan om, så kan man se bakom scenen. Där ska skådespelarna kunna vara privata och förbereda sig inför entré. Dessutom försvinner lite av magiken om man som publik kan se bakom kulisser och scenografi. Det är på scen som historien berättas, inte bakom.

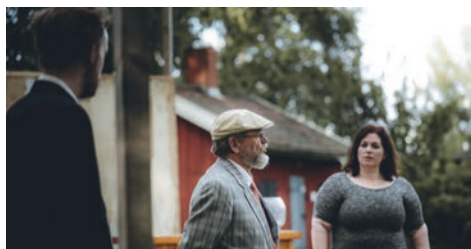

HEMBYGDSGÅRDEN

Nåväl nog om detta. Sommaren 2022 var vår bästa sommar hittills, både publikmässigt och innehållsmässigt. Publikrekord och många tyckte att detta var den bästa farsen vi gjort. Tyvärr blir det nog inga fler farsor av Gille/Nyström. Även om de skriver otroligt kul och invecklade farsor, så är de inte tillgängliga för oss. De har ofta många roller och dubbelroller. Det försvårar för oss.

Men självklart ska det bli fars på hembygdsgården till sommaren 2023 med. Just nu letar vi och läser manus för att se vad det ska bli för historia. Det kommer bli premiär på fredag vecka 28, som vanligt. Det innebär att premiären blir 14 juli klockan 19.00. Sedan kör vi ytterligare 11 föreställningar efter det. Biljetterna släpps runt påsken 2023. Håll ögon och öron öppna.

Rod Cansby

BERÄTTARAFTON I KANTAKROGEN

Det var en mycket lyckad kväll i Kantakrogen den 9 november. Rolf Jansson drog fullt hus när han besökte oss och berättade om Sophie Janson, den kvinnliga fotografen som var verksam i Närke 1894-1952. Kvällen till ära kom Sophie Janson till oss "livs levande" gestaltad av Gunilla Pihlblad och berättade en hel del sanningar om sin person och sitt fotoferande.

Sophie Janson hade egen fotoateljé både i Örebro och i Fjugesta och tog sig fram på cykel med sin kamerautrustning för att dokumentera människor, arbete,

samhälle och fritid. Hon har efterlämnat en mycket stor bildskatt som äga av Västernärkes Hembygdsförening och förvaras på Örebro Stadsarkiv.

Ni som var på plats fick veta att Sophie blev 106 år gammal och enligt hennes egen utsago lär en bidragande faktor till denna höga ålder vara ett dagligt intag av persilja, ädelost och portvin.

Vi fick se många underbara foton där man tydligt såg att Sophie verkligen kunde fånga stunden och hitta det optimala ljuset. Ja, hon var verkligen ljusets drottning.

Rolf Jansson och Gunilla Pihlblad som Sophie Janson och en tidstypisk kamera.

Gunilla Pihlblad som denna kväll var Sophie Janson, betraktar sina bilder.

Efter bildvisning tog kaffe och dopp vid och efter det köksysslor. Kerstin, Sture och Karin diskar och röjer upp.

Fullt hus i Kantakrogen, inte en enda stol var tom.

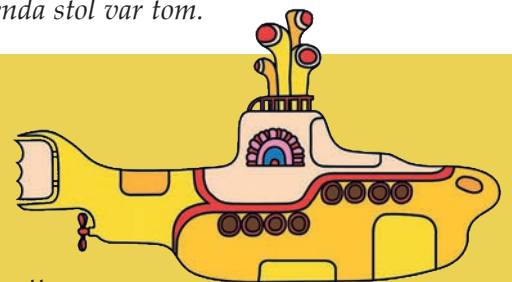
We all live in a Yellow Submarin

Vi bor alla i en gul ubåt, så skrev Beatles i en sångtext redan på 1960-talet. Inte tänkte vi då på det alvarliga läge som jorden befinner sig i nu, men Beatles gjorde det.

De ansågs då av många som enbart långhåriga popsnören som inte hade några djupare tankar om livet. Men där hade vi fel, Yellow submarin kan tolkas som ett aktuellt inslag i miljödebatten än i dag.

Gult har i alla tider varit en symbol för fara. Alla fartyg med pest, kolera eller annan smittsam sjukdom ombord var tvungna att utöver nationsflaggan även hissa den gula pestflaggan.

Jorden kan enligt Beatles liknas vid en ubåt, där vi alla är instängda och har ingenstans att ta vägen, när den stora katastrofen är ett faktum. Därför måste vi vara aktsamma om vår lilla kula i rymden och i alla beslut, stora som små tänka, är detta bra för mig, men framför allt gynnar det jordens överlevnad.

Utdrag ur
Brita-Cajsa Anderssons
I Norra Mossby

Kokbok

Brita Cajsa har hämtat sitt vetande ur
"Kokbok för Husmödrar af Gustafva Björklund.
Stockholm B. M. Huldbergs Bokhandel
Bagaren å Norrebro 1860."

Varsågod!
Här kommer några
gamla recept
inför julbaket.

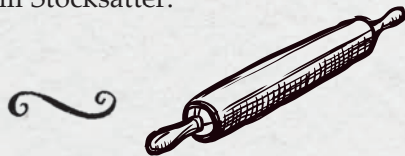
Recepten mottogs den 24 augusti
1974 från Ira och Roland

Olsson, Åby, Sköllersta "som tack för
en underbart vacker dag på Stocksättersgården". Om
Nils Samzelius, dåvarande ordförande i Hallsbergs
Hembygdsförening, uppfattat det hela rätt, skall gåvo-
givarna vara släktingar i rätt nedstigande led till
Brita-Cajsa Andersson.

Brita-Cajsa var dotter till Anders Larsson som övertog
förelärdgården Stocksätter i Kumla socken, numera
Hallsbergs Hembygds gård, troligen vid faderns död 1857.

Anders Larsson gifte sig första gången den 25 mars
1857 med den 20-åriga Katarina Nilsson från Översta.
Fem barn föddes i äktenskapet, varav endast två flickor
nådde vuxen ålder och Brita-Cajsa var en av dem.

Brita-Cajsa blev gift till Mossby och mor till Jonassö-
nerna där. Det är om friarfärden till henne det berättas
att hennes blivande man hade ett gott öga till två flickor
– en i Åby och så Brita-Cajsa i Stocksätter. Han synes
ha varit osäker om vilken av dem som stod hans hjärta
närmast, så när han kom till Korstallen vid Elfbro överlät
han åt hästen att välja väg – och tänk, sa' donatorn av
vår hembygds gård, Werner Nilsson, hästen gick mot
Hallsberg och upp hit till Stocksätter.

Godråån

Ett halft quarter (0,163 ltr) söt grädde, 6 lod socker och
8 äggulor röras väl tillsammans, och 4 skedblad smör samt
mjöl iröres, så att det blir som en lös deg. Om man vill
hafwa smak af citron, så ilägges litet deraf. Nu upphettas
råjernet och smörjes första gången med wax; derefter tages
af smeten med en knif och smetas på jernet hwilket ställes
på lindrig eld, så att råna endast blifwa gula.

Spisbröd

Till 6 Lispund (51 kg) sammanblandat rågmjöl värmes 6 eller
8 kannor (6K= 15,7 ltr) watten med ett quarter (3:14 dl)=0,327 l
salt; Wattnet får ej wara warmare, än att man kan hålla hän-
derna deruti. Derefter slås det uti ett wanligt degtråg, och
mjölet inarbetas med händerna till deg; litet kummin ditlägges,
om man så will, och 3 quarter färsk jäst inknådas wäl. Sedan
jemnas degen och beströas med mjöl, samt öfvertäckes med ett
linnekläde och derpå en fyrdubbel yllefilt. Så får den stå
2 eller 3 timmar, och när den jäser, uppknådas den med litet
mjöl och betäckes på samma sätt. När sedan degen är väl jäst
upplägges den på bakkbordet och arbetas med så litet mjöl som
möjligt. Sedan formas deraf wanliga hålkakor, som utklappas
med handen och ställes på brödbrädan att jäsa. Under tiden
eldas ugnen och slås derefter igen, men kolen få ligga qwar,
så att ugnen blir jemnwarm. När brödet är wäljäst sopas ugnen,
och brödet piggas och gräddas. Sedan sopas mjölet, med en
winge, af kakorna, hwilka efter bakningen trädas på spelt och
upphängas i taket uti ett warmt rum att torka. Då det kännes
wäl torrt, nedtages det och förwaras i tunnor eller bröllårar
med lod uppå. Det håller sig året om.

Saffransbröd

(jäst, mjölk och mjölmängd är ej angiven)

Af godt hwetemjöl och ljum mjölk göres en jäsdeg; när den
jäser arbetas deruti ett skålpund smör, som är wäl twättadt,
jemte mjöl efter behof, hwilket inarbetas wäl. Sedan till-
lägges ett fjerdedels lod (1 lod= 13,28 gr) saffran, som
förut är torkad och wäl söndernuggad samt upplötit i tränn-
vin hwaraf man endast tager så mycket, att den blifwer wäl
upplötit. Dertill ett halft skålpund (1 skp= 425 gr) korinter,
3 lod (1 lod= 13,28 gr) skållad och finstött söt- och bitter-
mandel samt några droppar cedro = essens. Detta arbetas wäl
tillsammans med jäsdegen, att det blir en lagom deg, hwilken
sedan betäckes med en warm serviette och får blifwa lite
stående. Deraf bakas sedan större eller mindre bullar, hwilka
sättas på smorda plåtar.

Julklappstips!

Hallsbergsknuten

– ett genuint och vackert smidessmycke

Hallsbergs Hembygdsförening har återupptagit ett vackert smycke som en gång såldes av Hantverkarskammaren i Hallsberg – Hallsbergsknuten. Det genuina smidda smycket, vilka alla är helt unika i sitt slag eftersom det är ett hantverk rakt igenom, har tagits fram av konstsmeden Ann Christin Edlund som driver Erik Persa Smedjan i Hällabrottet.

Hallsbergsknuten är en vacker symbol som passar både till vardags och fest, ung som äldre, alla storlekar som enkelt regleras med det vaxade linnebandet i nacken. Skaffa en Hallsbergsknut till dig själv, din vän, din mamma, din dotter eller till någon som du tycker behöver ha en liten uppmuntran, eller till någon som ett fint tack för något hen gjort. Knuten finns endast att köpa genom Hallsbergs Hembygdsförening, som har ett begränsat antal Hallsbergsknutar i lager. Priset är 300 kr. Tala med vår kassör Yngve Sundell som kan skicka smycket eller besök Hallsbergs Hembygds gård vid våra evenemang eller varje helgfri måndag mellan kl 9–11. Välkommen att prova ut just din Hallsbergsknut.

Sveriges Hembygdsförbunds grundsyn

Hembygd rörelsen är en del av det levande samhället. Den skapar broar mellan det förgångna, nutiden och framtiden.

Hembygd rörelsen har ett humanistiskt och demokratiskt synsätt. Den är öppen för alla oavsett bakgrund. Den respekterar kulturarvets skiftande former i tid och rum.

Hembygdsarbetet skapar gemenskap, trygghet och identitet. Intresset för kulturarvet är drivkraften i engagemanget för hembygden.

Här möts alla generationer.

Har du något att fira?

Födelsedag, barndop,
förlovningskaffe,
föreningsmöte, skol/klassträff...

Välkommen att hyra
KANTAKROGEN!

Ring och prata med Karin 0582-163 53

Har du något spännande att berätta?

Skriv gärna och hör av dig till någon av oss i styrelsen.

Våra kontaktuppgifter finns på sidan 2.
Välkommen med Ditt bidrag!